

דברים חכ"ד שיחה א'

"כיום שנעשה בו העגל" (שאז אמר אהרן "חג לה' מחר") פירושו שישנה האפשרות שיצא מזה ענין בלתי רצוי. ודומה לתירגום התורה ליוונית, ולזה שהיה הלל כפוף לפני שמאי. והנה בפועל יצא מזה ענין טוב, שהתירו לכתבה יוונית. ועי"ז בית הלל ישבו לפני שמאי בענוה פעלו על שמאי.

על הפסוק (א, ה) "באר היטיב" מפרש רש"י: "בשבועים לשון פירשה להם". ובמסכת סופרים: "מעשה בה' זקנים שכתבו לתלמי המלך את התורה יוונית והיה קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל". וצריך להבין הרי גם משה תירגם את התורה ואם כן איך יכול להיות שזהו ענין בלתי רצוי. וגם, איך מדמה תרגום התורה ליוונית להענין הכי חמור - עשיית העגל?

והנה, לשון זה מצינו גם במסכת שבת: "אותו היום היה הלל כפוף לפני שמאי והיה קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל". וגם בזה צריך להבין כנ"ל איך מדמה זה לעשיית העגל.

והביאור: הדיוק הוא "כיום שנעשה בו העגל", שאז עדיין היה יכול להיות מזה ענין טוב, וכמו שאמר אהרן "חג לה' מחר". ורק למחר חטאו בעבודה לעגל. ואם כן הביטוי "כיום שנעשה בו העגל" פירושו שישנה האפשרות שיצא מזה ענין בלתי רצוי. וא"כ זה דומה לתירגום התורה ליוונית שלולא השינויים יכול להשתלשל מזה טעות בהבנת הכתוב. וכן שכשהיה הלל כפוף לפני שמאי היה חשש שההלכה תיקבע כבית שמאי, אף שהחשש לא יצאה לפועל.

והנה השורש לחטא העגל היה שרצו שיהיה מציאות שבה שורה ה' כמו משה. ורק מפני שאין זה על פי הציווי הרי זה חטא וממוצע המפסיק. ולכן "יום שנעשה בו העגל" הוא ענין חמור מפני שהעגל הוא מציאות בפני עצמו. והנה מעין זה היה בתרגום התורה ליוונית, שבו היה יכול להיות טעות ד"אלוקים ברא בראשית" - הטעות דשתי רשויות. וכן אם ההלכה היתה נקבעת כשמאי הרי זה אותה הטעות מפני שבית שמאי מחמירים מצד מדת הדין מפני שלא רואים אפשרות להמשיך קדושה בדבר מסויים, ולכן דוחים אותו. ובדקות הרי זה הענין דשתי רשויות שישנו דבר נפרד מאלוקות.

והנה בפועל מב' ענינים אלו לא רק שלא היה ענין בלתי רצוי אלא אדרבא יצא מזה ענין טוב, שהתירו לכתבה יוונית. ועל ידי שבית הלל ישבו לפני שמאי בענוה וכו' פעלו על שמאי, ולכן ישנם קולי בית שמאי.